

Lokale verschillen in broedsucces van Grauwe Ganzen

De afgelopen jaren hebben vele studenten en stagiaires een bijdrage geleverd aan allerlei SOVON-projecten. Meestal komen hun werkzaamheden echter nauwelijks voor het voetlicht. Reden voor Wendy Damhuis om te berichten over de resultaten van een stage in het kader van haar opleiding aan de Saxion Hogeschool IJsselland. Doel was het in beeld brengen van de lokale variatie in uitkomstsucces en jongenoverleving van Grauwe Ganzen. Diegenen die ook interesse hebben in een stage bij SOVON, in het veld of achter de computer, verwijzen we naar de homepage voor een actuele lijst van onderwerpen.

Solitair broeden of in kolonieverband
Sinds 1997 wordt het broedsucces van Grauwe Ganzen in de Ooijpolder bij Nijmegen gevolgd. De ganzen broeden hier zowel verspreid over het moerasgebied (solitaire broeders) als in kolonieverband op eilandjes. In het laatste geval zijn de nesten onbereikbaar voor vossen en andere grondpredatoren. Elders zijn ze, zeker bij lage waterstand, eenvoudig door eirovers te vinden en is het uitkomstsucces erg laag. In de droge voorjaren van 1997 en 1998 kwam bijvoor-

beeld maar 15% van de nesten uit, tegen bijna 40% in de daaropvolgende natte jaren.

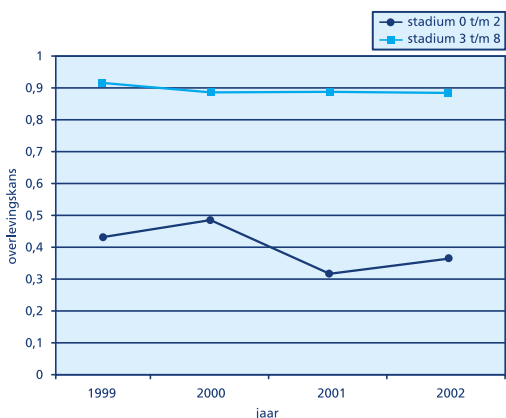
Gegevens over broedsucces kunnen worden gebruikt bij het opstellen van populatiemodellen, op basis waarvan een inschatting gegeven kan worden van de toekomstige aantalsontwikkeling. Een actueel onderwerp bij Grauwe Ganzen, want met de aantallen groeit ook de discussie over landbouwschade en de wenselijkheid van aantalsbeperking. Om te testen in hoeverre de gegevens uit de Ooijpolder model kunnen staan voor andere gebieden, zijn in het voorjaar van 2003 systematisch nesten gezocht en gevolgd in de Bemmelse Polder. Dit is een moerasrijke uiterwaard aan de overkant van de Waal, hemelsbreed slechts 2 km van het studiegebied in de Ooijpolder verwijderd.

De verschillen in broedgedrag en uitkomstsucces bleken onverwacht groot. Het voorjaar was erg droog, met als gevolg dat van de solitaire broeders in het moeras in de Ooijpolder maar weinig paren tot broeden overgingen; bovendien kwam van de nesten, als gevolg van predatie, maar 2% uit. In de ogenschijnlijk vergelijkbare situatie van de Bemmelse Polder gingen veel paren tot broeden over, op plekken die in de Ooijpolder ondenkbaar zijn (ook in droog moerasbos en middenin weilanden, en dus niet alleen op dammetjes en in rietpercelen) en was het uitkomstsucces vrij hoog, 47%. Wanneer we een deel van de Bemmelse Polder, waar nesten werden uitgehaald door mensen, buiten beschouwing laten, komt het uitkomstsucces zelfs overeen met dat van koloniebroeders in de Ooijpolder (58%, vergelijkbaar met andere jaren). In beide gebieden komen grondpredatoren als vossen en steenmarters voor. Waarschijnlijk zijn de dichtheden in de Ooijpolder het hoogst, en zijn ze hier het best ingespeeld op het prederen van ganzennesten. Dit zijn lastig te kwantificeren en te voorspellen factoren. De conclusie luidt dan ook dat het moeilijk is om het uitkomstsucces van Grauwe Ganzen voor een willekeurig gebied in

Nederland te voorspellen zonder eerst broedbiologisch onderzoek ter plekke uit te voeren.

Overleving van jongen

Behalve het uitkomstsucces, wordt ook de overleving van de jongen gevolgd middels wekelijkse tellingen in het voorjaar. Deze gegevens zijn bewerkt voor de jaren 1999-2002. De ganzenjongen maken vanaf het moment van uitkomen tot het vliegvlug worden negen stadia door. Elk stadium duurt ongeveer een week, hoewel de eerste stadia sneller worden doorlopen dan de laatste. De dagelijkse overlevingskans is in de eerste drie stadia aanmerkelijk kleiner dan in de laatste zes stadia (zie figuur 1). De kans om de eerste 14 dagen na uitkomen te overleven bedraagt gemiddeld slechts 40%, tegen 87% in de daaropvolgende 40 dagen. Kleine jongen zijn veel kwetsbaarder dan oude jongen en er lijkt in die eerste levensfase een verband te zijn tussen de overleving en de hoeveelheid neerslag (te weinig tijd om te eten omdat ze onder moeders vleugels moeten schuilen of onderkoeling door het natte gras?). Andere factoren die de jongenoverleving bepalen zijn waarschijnlijk predatiedruk en de oppervlakte geschikt opgroeihabitat (kort grasland), in relatie tot het aantal ganzen dat daarvan gebruik moet maken. Dit bepaalt mogelijk ook de gevonden verschillen tussen de deelgebieden en de veranderingen in de loop van de jaren. De totale jongenoverleving lijkt in de loop van de afgelopen jaren af te nemen. Er lijken wel verschillen te bestaan tussen Ooijpolder en Bemmelse Polder, maar de bekeken periode (vier jaar) is nog te kort om gefundeerde uitspraken te doen. Een afname van de jongenoverleving op termijn zou kunnen betekenen dat de populatie niet verder kan groeien en dat de draagkracht van het gebied bereikt is. Dit zijn natuurlijk belangrijke gegevens voor een verantwoord ganzenbeheer.

Figuur 1. Overlevingskans per jaar, uitgesplitst naar stadium 0-2 en 3-8.

Wendy Damhuis